

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 484/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej ŠKODA LEGAL s. r. o., Jarabinková 17 563/2C, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 37Em/9/2020-699 z 3. februára 2023 a uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 11CoE/7/2023-813 z 15. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2023 a doplnenou podaním doručeným 12. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje obe napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) na ďalšie konanie, priznať jej finančné zadostučinenie 3 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Skutkové východiská

2. Na okresnom súde sa vedie konanie o úpravu rodičovských práv k maloletému [REDAKOVANÉ] ([REDAKOVANÉ]), o ktorého sa od narodenia stará sťažovateľka, jeho matka. V priebehu konania otec podal návrh na výkon rozhodnutia okresného súdu, ktorým bol dočasne upravený jeho styk s maloletým. Sťažovateľka totiž podľa názoru otca súdom upravený styk viacnásobne nerešpektovala. Okresný súd uznesením z 23. augusta 2021 nariadil výkon uznesenia z 1. júla 2021, ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie vo veci úpravy styku otca s maloletým. Zároveň okresný súd sťažovateľku vyzval na dobrovoľné plnenie povinností plynúcich z exekučného titulu. Na pojednávaní okresného súdu 3. februára 2023 otec namietal pretrvávajúce nerešpektovanie

exekučného titulu sťažovateľkou. Sťažovateľka protiargumentovala pozitivitou svojho PCR testu, ako aj častými ochoreniami maloletého, ktoré spadali do termínov, keď sa styk s otcom mal uskutočniť. Otcom požadované náhradné termíny styku s maloletým nebola ochotná poskytnúť, pretože jej to neukladalo súdne rozhodnutie.

3. Okresný súd ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením z 3. februára 2023 sťažovateľke podľa § 382 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) uložil pokutu 90 eur a súčasne zamietol návrh otca na určenie náhradného termínu styku s maloletým. Podľa zistení okresného súdu dochádzalo k porušovaniu práv vyplývajúcich z uznesení o úprave styku otca s maloletým, čo vyplynulo z vyjadrení obidvoch rodičov na pojednávaní. Zohľadňujúc neochotu sťažovateľky na pojednávaní dobrovoľne poskytnúť otcovi náhradný termín za nerealizovaný styk bez súdneho rozhodnutia, s poukazom na spravovanie sa sťažovateľky poučením právnych zástupcov ohľadom realizácie styku, ktorý nebol plnený v zmysle vykonateľného súdneho rozhodnutia, okresný súd pristúpil k uloženiu pokuty sťažovateľke. Jej výšku odôvodnil zistením, že bez relevantných dôvodov styk neumožnila v troch termínoch, pričom za primerané považoval uloženie pokuty 30 eur za každý termín. Zamietnutie návrhu otca na určenie náhradného termínu styku s maloletým okresný súd založil na konštatovaní, že v rámci vykonávacieho konania nemôže meniť rozhodnutie vydané vo veci samej. Zároveň však okresný súd informoval, že uskutoční podnet do základného konania na nariadenie náhradného termínu. V závere svojho uznesenia okresný súd poučil účastníkov, že odvolanie je prípustné.

4. Sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, a to proti výroku o pokute. Za podstatnú považovala skutočnosť, že otec v termínoch, za ktoré jej bola uložená pokuta, nemal zmarený styk s maloletým, keďže si maloletého vyzdvihnúť neprišiel. Uloženie pokuty vyhodnotila ako nedôvodné a nespravodlivé. Otec ako oprávnený odvolaním napadol oba výroky uznesenia okresného súdu.

5. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) napadnutým uznesením odvolania sťažovateľky a otca proti výroku o uložení pokuty odmietol a napadnuté uznesenie vo výroku o návrhu na určenie náhradného termínu styku potvrdil. Odmietnutie odvolaní proti výroku o uložení pokuty založil na ustanoveniach Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a Civilného mimosporového poriadku, z ktorých podľa jeho názoru vyplýva, že proti uzneseniu o uložení pokuty vo vykonávacom konaní je odvolanie neprípustné. K tomu dodal, že ani nesprávne poučenie okresného súdu o práve podať odvolanie nie je spôsobilé priznať účastníkom konania viac práv ako im priznáva zákon. Vo výroku o náhradnom termíne styku s maloletým vyhodnotil krajský súd prvoinštančné uznesenie okresného súdu ako vecne správne.

III.

Argumentácia sťažovateľky

6. K napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažovateľka namieta, že maloletého otcovi odovzdávala vždy podľa toho, ktoré z viacerých v konaní postupne nariadovaných neodkladných opatrení upravujúcich jeho styk s maloletým sa v danej chvíli uplatňovalo. K mareniu súdneho rozhodnutia sťažovateľkou preto nemohlo dôjsť. Počas celého konania ako vo veci samej, rovnako vo vykonávacom konaní, sťažovateľka neustále poukazuje na skutočnosť, že maloletý sa nevie vysporiadať s tým, že mu otec neustále mení prostredie a osoby, ktoré sa vyskytujú v blízkosti

maloletého, ba veľakrát otec ani nevykonáva starostlivosť oňho osobne, čo zhoršuje už značne poznačený psychický stav maloletého.

7. Krajský súd svojím napadnutým rozhodnutím nevytvoril pre sťažovateľku priestor, aby sa v rámci konania pred súdom mohla vyjadriť a predniesť svoju argumentáciu, ale odňal sťažovateľke v tejto časti konania (o uložení pokuty za neplnenie povinností uložených súdom) možnosť vyjadriť sa k rozhodujúcim skutočnostiam pre posúdenie danej veci, a tým aj možnosť konať pred súdom. Okresný súd totiž uložil sťažovateľke pokutu za termíny, v ktorých sa styk otca s maloletým podľa platnej dočasnej úpravy realizoval, a preto krajský súd mal nahliadať na odvolanie v širšom kontexte, s odvolaním sťažovateľky sa vysporiadať v zmysle § 357 písm. f) CSP, uznesenie okresného súdu zmeniť, t. j. zmenou odstrániť jeho „iné zrejme nesprávnosti“ (nesprávnosti spočívajúce v uvedení termínov, v ktorých sa styk otca s maloletým realizoval), pretože pokuta bola sťažovateľke uložená práve z dôvodu nesprávností uvedených okresným súdom. Ak by sa malo akceptovať, že proti rozhodnutiu o uložení pokuty vo vykonávacom konaní nie je prípustný opravný prostriedok, ide o úplné a definitívne odňatie spravodlivosti, resp. možnosti konať pred súdom.

8. V doplnení ústavnej sťažnosti sťažovateľka poukazuje na konkrétne prípady a okolnosti realizácie styku otca s maloletým. Správanie otca považuje za dôkaz preferencie jeho vlastných záujmov pred záujmami maloletého.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K napadnutému uzneseniu krajského súdu:

9. Námietky prednesené sťažovateľkou voči uzneseniu krajského súdu vykazujú ústavnú relevanciu. O jej odvolaní totiž bolo rozhodnuté podľa § 386 písm. c) CSP, podľa ktorého odvolací súd odmietne odvolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné, odmietnuté, čo znamená, že sa krajský súd jej námietskami a dôvodmi prednesenými v odvolaní meritórne ani nezaoberal. Nesprávny záver o neprípustnosti odvolania bezpochyby zakladá odňatie spravodlivosti, čo je vada zakladajúca porušenie základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie.

10. Na druhej strane koncepcia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy vychádza z regulatívu, podľa ktorého sa tohto práva možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré čl. 46 ústavy vykonávajú (čl. 51 ods. 1 ústavy). Procesné kódexy (tak CSP, ako aj CMP) zavádzajú množstvo limitov prístupu k súdnej ochrane determinovaných inými ústavne chránenými hodnotami (predovšetkým procesná ekonómia, no predovšetkým právna istota tvoriaca integrálnu súčasť základných práv a slobôd iných účastníkov konania). Jedným z nich je aj vylúčenie prípustnosti riadneho opravného prostriedku, v dôsledku čoho sa vytvára potenciál čo najrýchlejšieho nadobudnutia právoplatnosti, a tým aj záväznosti súdneho rozhodnutia. V uvedenom okruhu limitov súdnej ochrany nemožno hneď badať rozpor s prístupom k nej. Ani dohovor ako medzinárodná zmluva o ľudských právach nepredpisuje zmluvným stranám odvoláciu inštanciu ako nevyhnutný predpoklad pre rešpektovania jadra práva na spravodlivé súdne konanie (výnimkou je len čl. 2 Protokolu č. 7 k dohovoru, ktorý sa však vzťahuje na meritórne rozhodovanie v trestných veciach). Nemožno preto akceptovať sťažovateľkou *in abstracto*

formulovanú kritiku, podľa ktorej vylúčenie prípustnosti opravného prostriedku proti rozhodnutiu o uložení pokuty vo vykonávacom konaní predstavuje úplné a definitívne odňatie spravodlivosti.

11. *In concreto* bol však ústavný súd povinný preskúmať, či interpretácia a uplatnenie podústavných noriem CSP a CMP na relevantné fakty sťažovateľkinho prípadu zodpovedali viazanosti krajského súdu zákonom a následne aj požiadavke čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy.

12. Krajský súd identifikoval konkrétne ustanovenia CSP aj CMP a následne ich uplatnil na sťažovateľkinu vec spôsobom, ktorý nevzbudzuje ústavnoprávne pochybnosti. Zjavne totiž rešpektoval subsidiaritu uplatnenia CSP na konania, ktoré ako *lex specialis* reguluje CMP, a riadil sa ustanoveniami, ktoré sa na posudzovanie otázky prípustnosti odvolania proti uzneseniu vydanému podľa § 382 ods. 1 CMP vzťahujú. Z nich nad všetky pochybnosti plynie, že koncept prípustnosti odvolania proti uzneseniu ako forme súdneho rozhodnutia je založený na východiskovej téze (§ 355 CSP), podľa ktorej je odvolanie proti uzneseniu prípustné, len ak to zákon výslovne pripúšťa (na rozdiel od rozsudku, kde je odvolanie prípustné vždy, pokiaľ to zákon pri druhovo ručenej skupine rozsudkov nevylúči). Krajský súd preto logicky skúmal, či CSP alebo CMP obsahuje ustanovenie, ktoré by odvolanie proti uzneseniam o uložení pokuty vo vykonávacom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých pripúšťalo. Ani z § 357 CSP, ani z § 59 CMP však takýto záver nevyplýva. Sťažovateľkin odkaz na § 357 písm. f) CSP, podľa ktorého je odvolanie prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o návrhu na opravu chýb v písaní a počítaní a iných zrejmych nesprávnosti, okrem odôvodnenia, ústavný súd vyhodnocuje ako výklad mimoriadne špekulatívny. Tri termíny, v rámci ktorých okresný súd identifikoval sťažovateľkino porušenie povinnosti odovzdať maloletého otcovi na styk, predstavujú skutkový a nadväzne aj právny základ uznesenia ukladajúceho pokutu. Ak by ich okresný súd nesprávne identifikoval, nemožno takéto pochybenie subsumovať pod kategóriu chyby v počítaní a písaní, prípadne inej zrejmej nesprávnosti. Nedostatky, ktoré má na mysli § 357 písm. f) CSP, svojou povahou nevyvolávajú pochybnosti o ľudskom omyle spôsobenom na strane súdu nepozornosťou či nesústredenosťou pri ich vzniku. Nemožno ich však interpretačne rozširovať aj na okruhy väd, ktoré sú namietané v rámci meritórnej argumentácie v opravných prostriedkoch, pretože sa dotýkajú skutkových a právnych základov rozhodnutia súdu. Preto je úvaha sťažovateľky smerujúca k posúdeniu prípustnosti jej odvolania podľa § 357 písm. f) CSP úplne nesprávna, a tým aj nespôsobilá ústavno-právne spochybniť kritizované uznesenie krajského súdu.

13. Osobitne k poučeniu okresného súdu v jeho prvoinštančnom uznesení, ktoré vyznieva v prospech prípustnosti odvolania, ústavný súd odkazuje na správne odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorý v odseku 10.3 odôvodnenia podčiarkol preferenciu vôle zákonodarcu pred vôľou všeobecného súdu. K tomu ústavný súd dopĺňa, že pochybenie, ktorého sa okresný súd dopustil, právna úprava nekladie do polohy uvedenia účastníka konania do omylu s následkom konštituovania práva podať odvolanie aj proti uzneseniu, pri ktorom zákon prípustnosť odvolania vylučuje. Ak zákon odvolanie nepripúšťa, súd, ktorý je podľa čl. 144 ods. 1 ústavy zákonom viazaný, nemôže pôsobenie zákonného pravidla vlastnou chybou vylúčiť a prípustnosť odvolania založiť. S takýmto dôsledkom nesprávneho poučenia by musel počítat samotný zákon. CSP však v § 362 ods. 3 právnu relevanciu pochybeniu súdu pri poučovaní priznáva, len (i) ak sa nesprávnosť týkala lehoty na podanie odvolania, (ii) ak poučenie o opravnom prostriedku úplne absentuje alebo (iii) ak súd nesprávne poučil, že zákonom pripustené odvolanie

prípustné nie je. Sťažovateľkin prípad nespadá pod žiadnu z uvedených kategórií. Ani nesprávnosť poučenia okresného súdu preto nevyvoláva dôsledok prípustnosti sťažovateľkinho odvolania, ktorý by uznesenie krajského súdu robil ústavne neutržateľným.

14. Ústavný súd v analyzovanej perspektívne uzatvára, že krajský súd odoprel sťažovateľke prístup k prieskumu prvoinštančného uznesenia okresného súdu v súlade so zákonom, teda pri plnom rešpekte k medziam, v rámci ktorých sa základného práva na súdnu ochranu možno domáhať (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Preto je ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej voči uzneseniu krajského súdu potrebné vyhodnotiť ako nedôvodnú. To má za následok jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenej.

IV.2. K namietanému uzneseniu okresného súdu:

15. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

16. Sťažovateľka včasnosť ústavnej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu odvodzuje do svojho presvedčenia vyjadreného na strane 9 jej ústavnej sťažnosti, podľa ktorého uznesenie okresného súdu z 3. februára 2023 nadobudlo právoplatnosť 12. júla 2023. Vzhľadom na časové súvislosti podania sťažovateľkinho odvolania a nadväzujúceho rozhodnutia krajského súdu sťažovateľka zjavne vychádza z predpokladu, že uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť až na základe doručenia uznesenia krajského súdu o jej odvolaní. Sťažovateľkin predpoklad však nie je správny. Podľa § 238 ods. 2 CSP ak proti uzneseniu nemožno podať odvolanie alebo sťažnosť, je právoplatné doručením. Ústavný súd už v časti odôvodnenia venujúcej sa prieskumu uznesenia krajského súdu akceptoval ako ústavne plne udržateľný záver, podľa ktorého proti uzneseniu okresného súdu z 3. februára 2023 odvolanie právna úprava nepripúšťa. Preto uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť skôr, už jeho doručením sťažovateľke, a nie až po doručení odvolacieho uznesenia krajského súdu. Na tomto dôsledku opätovne nič nemení nesprávna informácie na doložke právoplatnosti a vykonateľnosti, podľa ktorej uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť 12. júla 2023. Znovu ide o pochybenie okresného súdu, s ktorým právna úprava (zákon) nespája výnimku z už citovaného § 238 ods. 2 CSP.

17. Hoci z ústavnej sťažnosti ani z jej príloh presný dátum doručenia uznesenia okresného súdu sťažovateľke nevyplýva, je nesporné, že sťažovateľke bolo napadnuté uznesenie okresného súdu doručené už pred 13. marcom 2023, ku ktorému je datované spracovanie jej odvolania. Ústavná

sťažnosť sťažovateľky bola doručená ústavnému súdu 6. septembra 2023, teda až po uplynutí dvojmesačnej lehoty ustanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde. V prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03, IV. ÚS 552/2020), a čo sťažovateľka ani nežiadala. Preto je v tejto časti ústavná sťažnosť podaná zjavne oneskorene a ústavný súd ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch formulovaných v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých uznesení, vrátenie veci na ďalšie konanie, finančné zadostučinenie, náhrada trov právneho zastúpenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu